

Handläggare: Marita Åkersten
Telefon: 08-508 36 215

Till
Äldrenämnden
den 22 mars 2011

12. Införande av parboendegaranti inom äldreomsorgen

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till utformning av parboendegaranti inom äldreomsorgen.
2. Äldrenämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen och föreslår att kommunstyrelsen godkänner äldrenämndens förslag till utformning av parboendegaranti inom äldreomsorgen.
3. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att ge stadsledningskontoret i uppdrag att utarbeta ett förslag på ersättning för basservice i vård- och omsorgsboende.

Eva Frunk Lind
Direktör

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har i budget för år 2011 beslutat att en parboendegaranti ska införas som ger förutsättningar till sammanboende för de äldre par som så önskar. Sedan tidigare finns en parboendegaranti som gäller när båda makarna har behov av vård- och omsorgsboende. För makar med olika omvårdnadsbehov har hittills parboende varit möjligt i olika boendeformer inom samma boende. För att kommunfullmäktiges beslut i budget 2011 om parboendegaranti ska kunna tillämpas inom vård- och omsorgsboende föreslår äldreförvaltningen att medflyttande maka/make ska kunna beviljas boende enligt 4 kap. § 2 SoL. Vidare föreslår äldre-

förvaltningen att kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att utarbeta ett förslag på ersättning för basservice i vård- och omsorgsboende.

Bakgrund

Sedan i juni 2006 finns i Socialtjänstförordningen (2. kap. 2 § SOF) en parbogaranti som innebär att makar, sambor och registrerade partners som båda har behov av särskilt boende ska erbjudas möjlighet att bo i samma boende. Med samma boende har Socialstyrelsen definierat boende i samma rum, samma lägenhet eller inom samma boende.

Denna form av parbogaranti finns reglerad i stadens riktlinjer för biståndshandläggning inom äldreomsorg. Det finns också en förtursregel för makar, sambor eller registrerade partners i stadens köhanteringssystem för vård- och omsorgsboenden. I de fall endast den ena partnern har behov av särskilt boende har parboende kunnat erbjudas i servicehus men som regel inte i vård- och omsorgsboende.

Kommunfullmäktige har i budget för år 2011 beslutat att en parboendegaranti ska införas som ger förutsättningar till sammanboende för de äldre par som så önskar.

Ärendet

För att införa en parboendegaranti i enlighet med kommunfullmäktiges beslut har äldreförvaltningen gjort en översyn av vilka möjligheter som redan finns till parboende oavsett om makarna har olika omvårdnadsbehov. Vidare har en utredning gjorts av möjligheten till parboende i vård- och omsorgsboende med hänsyn till gällande lagstiftning och stadens ersättningssystem.

Definitioner

I ärendet används benämningen makar men i likhet med den parboendegaranti som regleras i socialtjänstförordningen avses här makar, sambos eller registrerade partners. Med parboende avses boende i samma rum, lägenhet eller inom samma boende. Vilket alternativ som kan bli aktuellt är beroende på makarnas behov och önskemål.

Befintliga möjligheter till parboende

Boenden med flera boendeformer

I staden finns ett stort antal boenden, såväl kommunala som privata, som består av olika boendeformer, t.ex. trygghetsboende och vård- och omsorgsboende. Det finns därför goda möjligheter för makar med olika omvårdnadsbehov att bo nära varandra men i olika boendeformer. Denna lösning kan vara särskilt lämplig i de fall den ena partnern är i behov av demensboende.

Parlägenheter med olika boendeformer

På Löjtnantsgården, som är ett boende i privat regi, finns fyra sammankopplade parlägenheter. Varje lägenhet består två sammanbyggda lägenheter med separata ingångar. Den ena lägenhet ingår i ett vård- och omsorgsboende (demens eller somatiskt) och den andra lägenheten tillhör seniorboendet. Detta innebär att makarna kan bo gemensamt även om den makan/maken bor på ett demensboende. Om det inte längre är aktuellt med parboende erbjuds makarna andra lägenheter inom boendet. Ytterligare sex sammankopplade parlägenheter kommer att finnas vid Vädurens äldreboende på Norrmalm efter pågående ombyggnation.

Servicehusboende

Till servicehus kan två makar flytta även om endast den ena makan/maken har ett biståndsbeslut.

Möjlighet till parboende i vård- och omsorgsboende

Inom stadens valfrihetssystem finns ett flertal boenden med lägenheter som är lämpliga för parboende. I princip har dock parboende inom ett vård- och omsorgsboende hittills endast varit möjligt om båda makarna haft ett biståndsbeslut. Tillsammans med juridiska avdelningen har äldreförvaltningen tittat på möjligheten till parboende inom vård- och omsorgsboende i det fall endast den ena makan/maken har behov av ett sådant boende.

Likställighetsprincipen i kommunallagen innebär att kommunen ska behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat, t.ex. den enskilde har ett omvårdnadsbehov som kan tillgodoses på ett vård- och omsorgsboende. Om en person bor på ett vård- och omsorgsboende utan biståndsbeslut kan kommunen inte enligt nu gällande avtal betala ut någon ersättning till utföraren och inte heller ta ut avgifter. Detta innebär bl.a. att den enskilde inte omfattas av maxtaxan och kan därmed t.ex. inte få reducerad avgift för matkostnader.

Hälso- och sjukvård

Enligt juridiska avdelningens bedömning omfattar inte kommunens hälso- och sjukvårdsansvar i särskilda boendeformer personer som inte har behov av vård- och omsorgsboende. Dock måste alltid en riskbedömning göra ur hälso- och sjukvårdssynpunkt. Detta innebär att om det krävs för att ge en god och säker hälso- och sjukvård ska den medflyttande makan/maken kunna få ta del av det kommunala hälso- och sjukvårdsinsatserna.

Biståndsbeslut för medflyttande maka/make

I socialtjänstlagen finns en möjlighet för kommunen att bevilja bistånd utöver det som är reglerat i lagen, beslutet fattas då enligt 4 kap. 2 § SoL. Beslutet kan då

grunda sig på andra kriterier än att den enskilde har ett omvårdnadsbehov, t.ex. att den äldre vill bo med sin maka/make på ett vård- och omsorgsboende. Ett beslut enligt denna paragraf kan inte överklagas genom förvaltningsbesvär, utan endast genom laglighetsprövning/kommunalbesvär. Beslutet kan formuleras med ett förbehåll som innebär att beslutet kan komma att omprövas vid väsentligt förändrade förhållanden t.ex. att maken/makan som har behov av vård- och omsorgsboende inte längre bor på aktuellt boende

Kvarboende

Enligt hyreslagen har en hyresgäst en principiell rätt till förlängning av hyresavtalet när hyresvärden säger upp avtalet, s.k. direkt besittningsskydd, detta gäller även för lägenheter inom ett vård- och omsorgsboende. Det kan skrivas in i kontraktet att den enskilde inte kan bo kvar i lägenheten om det inte längre är aktuellt med parboende. Den enskilde måste dock erbjudas ett alternativt boende om den tidigare bostaden avyttrats. Om inte utföraren har något lämpligt alternativ kan servicehuslägenhet vara en möjlighet då dessa förmedlas av stadsdelsförvaltningarna.

Ersättning till utföraren

Eftersom den medflyttande makan/maken inte har några omvårdnadsbehov är stadens ersättningssystem för vård- och omsorgsboenden inte tillämpligt då detta utgår från en vårdnivåbedömning. I och med att den enskilde tar del av viss bas-service som finns på boendet såsom tillgång till personal dygnet runt, trygghetslarm, hälso- och sjukvårdsinsatser och gemensamma aktiviteter är det rimligt att någon form av ersättning utgår till utföraren. Det finns dock idag ingen fastställd ersättning för denna form av service i vård- och omsorgsboende.

Avgifter

I stadens avgiftssystem finns reglerad hur avgifter ska beräknas för makar och registrerade partners. Den medflyttande makan/maken betalar hyra och matavgift enligt gällande regler däremot tas ingen omsorgsavgift så länge inget omvårdnadsbehov föreligger.

Parboende i andra kommuner

Under utredningen har äldreförvaltningen varit i kontakt med ett antal kommuner, Göteborg, Haninge, Linköping och Nacka, som tillämpar parboendegaranti. Samtliga kommuner utom Haninge har valt att fatta ett biståndsbeslut om vård- och omsorgsboende även för den maka/make som inte har behov av vård- och omsorgsboende.

I Göteborg fattas beslut för medflyttande maka/make enligt SoL 4:2. En ersättning utgår för basservice samt ersättning för utförda hemtjänstinsatser. Den medflyttande makan/maken har rätt att bo kvar i vård- och omsorgsboende om parboende inte längre är aktuellt. Det skrivs dock in i kontraktet att de kan vara tvungen att byta till en annan lägenhet som inte är avsedd för makar. 3 månaders provboende rekommenderas för den maka/make som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende. Denne har då möjlighet att prova på hur det är att bo inne på ett vård- och omsorgsboende innan de avyttrar sin bostad. Parbogarantin gäller inte i demens- eller psykiatriskt boende.

Linköping och Nacka kommun fattar beslut enligt SoL 4:1. Ersättning utgår enligt ersättningsnivå (lägsta nivå). Den enskilde har ett gynnande beslut om vård- och omsorgsboende och har alltså rätt att bo kvar om makan/makan med behov avligger eller flyttar. Den enskilde kan dock få hjälp att hitta ett annat boende om de inte önskar bo kvar i vård- och omsorgsboendet. I Nacka tillämpas inte parboende i demensboende.

De kommuner som valt att fatta biståndsbeslut för medflyttande maka/make uppger framförallt juridiska aspekter, oklarheter kring HSL-ansvar, ersättning till utförare samt möjligheten att ta ut avgifter som skäl till att de valt den lösningen. Deras uppfattning är också att i de flesta fall har också den medflyttande makan/maken ett visst omvårdnadsbehov. Det är sällan en person som är helt oberoende av hjälpinsatser har valt att flytta med till ett vård- och omsorgsboende.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av äldreförvaltningen. En arbetsgrupp med representanter från biståndshandläggare, utförarchefer från egen regi och privat utförare, Micasa samt stadsledningskontorets juridiska avdelning har varit delaktiga i arbetet. Kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR) och äldrenämndens handikappråd (HKR) har tagit del av ärendet den 15 mars 2011.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Parboende inom samma boende/hus men i olika boendeformer tillämpas redan idag. Genom den mångfald av utförare och boenden som finns kan i de flesta fall önskemål om parboende lösas genom dialog och samverkan mellan de berörda makarna, biståndshandläggaren och utföraren. Förutom de olika alternativ som nämnts kan många utförare dessutom ha ytterligare lösningar för parboende, t.ex. gästlägenheter som kan hyras ut under en längre tid. Stadens parboendegaranti ska garantera att makar som så önskar får hjälp att hitta en lämplig boendelösning efter deras önskemål och förutsättningar.

Parboende i olika boendeformer

När det gäller parboende i olika boendeformer eller sammankopplade parlägenheter krävs inga ändringar i riktlinjer för biståndshandläggning enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen. I köhanteringssystemet kan anges om den som står i kö till vård- och omsorgsboende önskar en sammankopplad parlägenhet.

Parboende i vård- och omsorgsboende

Biståndsbeslut enligt 4 kap. § 2 SoL

Förvaltningen föreslår att medflyttande maka/make som inte har behov av vård- och omsorgsboende beviljas bistånd i form av boende enligt 4 kap. § 2 SoL. Av beslutet ska framgå att det kan komma att omprövas vid väsentligt förändrade förhållanden t.ex. att maken/makan som har behov av bistånd inte längre bor på aktuellt boende. Vidare föreslår förvaltningen att den medflyttande makan/maken ska kunna få ta del av hälso- och sjukvårdsinsatser i boendet om det krävs för att den säkerställa en god och säker hälso- och sjukvård för den enskilde. Den enskilde kan dock alltid välja att fortsätta gå till sin tidigare husläkare om så önskar.

Om behov uppstår kan den enskilde beviljas hemtjänst som då utförs av boendet. Förvaltningen föreslår att den stadsdelsförvaltning som fattat beslut om boendet också ska handlägga ansökan om hemtjänst.

Provboende

Det kan vara svårt att förutse vilka påfrestningar det kan innebära att bo tillsammans i samma lägenhet inom ett vård- och omsorgsboende. Förvaltningen föreslår därför att den maka/make som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende ska rekommenderas 3-månaders provboende innan de avyttrar sin bostad.

Kvarboende

Även om det finns en möjlighet att förhandla bort besittningsskyddet skulle det vara orimligt att tvinga den enskilde att flytta om denne avyttrat sin tidigare bostad. Däremot bör kontraktet formuleras så att det framgår att kontraktet kan komma att sägas upp och att den enskilde ska erbjudas annat boende om så behövs. I dagsläget finns servicehuslägenheter att erbjuda alternativt att utföraren har tillgång till seniorbostäder. När det gäller lägenheter i trygghetsboende förmedlas dessa av bostadsförmedlingen. Förvaltningen avser att ta kontakt med bostadsförmedlingen för att utreda möjligheten till förtur.

Begränsningar

Alla boenden inom valfrihetssystemet har inte möjlighet att erbjuda parboende. I vård- och omsorgsboenden kan det behövas särskilt tillstånd för att fler än en person ska bo i en lägenhet. I Jämför Service kommer det att vara möjligt för utförarna att ange om möjlighet till parboende finns på just deras boende.

Förvaltningen anser inte att parboende ska vara möjligt inne på ett vård- och omsorgsboende med demensinriktning eller boende för psykiskt funktionsnedsatta om inte båda makarna har behov av ett sådant boende.

Ersättning till utföraren

Förvaltningen har tillsammans med stadsledningskontoret tittat på olika möjligheter till ersättning för basservice till utföraren. I stadens valfrihetssystem finns ett stort antal utförare och det är viktigt att det finns en enhetlig ersättning som gäller för alla utförare. Förvaltningen anser därför att stadens ersättningssystem bör kompletteras med en ersättningsnivå för basservice i vård- och omsorgsboende vid parboende. Om den medflyttande makan/maken beviljas hemtjänst får utföraren debitera beställande stadsdelsförvaltning enligt gällande ersättningssystem för hemtjänsten.

Ekonomiska konsekvenser

Merkostnader för ersättning för basservice till utföraren för den medflyttande makan/maken är i dagsläget svårt att kostnadsberäkna då denna ersättningsform inte är fastställd. En annan merkostnad som måste beaktas är om det inte längre är aktuellt med parboende och den medflyttande makan/makan måste bo kvar på vård- och omsorgsboendet i väntan på annat boende. I den situationen upptas en plats som utföraren inte kan belägga och därmed få ersättning för. Idag får utföraren ersättning i sju dagar enligt lägsta ersättningsnivå för tom plats. Ett alternativ kan vara att ersättning enligt lägsta nivå utgår så länge platsen inte kan beläggas. Ersättning enligt lägsta nivå till privata utförare är i år 1 146 kr/dygn.

Införande av parboendegaranti i vård och omsorgsboende

Vid ansökningar om parboende i vård- och omsorgsboende ska stadsdelsnämnderna besluta om boende enligt 4 kap. § 2 SoL för medflyttande maka/make i enlighet med förvaltningens förslag. Införandet av parboendegarantin medför att nuvarande riktlinjer för handläggning bör uppdateras. Förvaltningen föreslår att denna uppdatering sker i samband med den revidering av riktlinjerna som ska göras under 2011.

Införandet av parboendegarantin medför också ett behov av en ny ersättningsform. Förvaltningen föreslår att äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att ge stadsledningskontoret i uppdrag att utarbeta ett förslag på ersättning för basservice i vård-

och omsorgsboende vid parboende. I avvaktan på att ersättning för basservice i vård- och omsorgsboende vid parboende fastställs av kommunfullmäktige, föreslår förvaltningen att stadsdelsnämnderna gör en individuell överenskommelse med utföraren vid parboende i vård- och omsorgsboende.